

Daglig leder Frode Staldvik ved Kunnskapssenter for laks og vannmiljø mener Jørgen Ødegård tar helt feil når han sier at rømt oppdrettslaks ikke utgjør noen fare for villaksen.

NAMSOS: Det var på Blå konferanse på Rørvik tirsdag at seniorforsker Jørgen Ødegård ved Nofima Marina fram forskningsresultater som tyder på at genene fra oppdrettslaks ikke utgjør noen stor risiko for villaksen.

– Dette er etter min mening helt feil, og jeg er veldig nysgjerrig på hvor Ødegård har sine tall fra, sier Frode Staldvik ved Kunnskapssenter for laks og vannmiljø (KLV).

Ifølge Staldvik gir artikkelen som sto på trykk i NA onsdag, et feil bilde på situasjonen.

– Inntrykket etter å ha lest dette er at «faren er over». Denne tanken må ikke befestes seg. Vi må heller fokusere på å intensivere arbeidet mot rømming av oppdrettslaks.

Faren ikke over

Dette har både oppdrettere og politikere en nullvisjon på, sier han.

30 prosent villaks-nedgang

Forsknings-oppsamlinger som KLV har tatt initiativet til, viser at oppdrettslaksen er en alvorlig trussel for villaksbestanden.

– Både fra egen forskningsgruppe og gjennom en stor konferanse i mai, med mange av landets forskningsinstitusjoner, viser det samme resultatet. I norske vassdrag der dette er undersøkt, kan det tyde på at innblanding av rømt opp-

drettslaks kan gi 30 prosent nedgang i produksjonen av villaks, sier Staldvik.

Hvor viktig den genetiske innblanding har på dette tallet, er foreløpig usikkert.

– Uansett finnes det en rekke studier som tyder på at genetisk innblanding kan forklare deler av denne tilbakegangen, sier han.

Ifølge Staldvik er faren at rømt oppdrettslaks forstyrrer gyteplassen til villaksen, og at oppdrettslaksunger kan konkurrere ut noe av villaksungene.

– I tillegg er spredning av sykdom og produksjon av lakselus faktorer som spiller inn. Vi kan behandle lus på oppdrettslaksen i

merdene, men ikke på rømt oppdrettslaks, sier han.

Mye oppdrettslaks i Namsen

Han mener for øvrig at Ødegård har rett når han sier at det ikke finnes et eget «oppdrettsgen».

– Dette er riktig, men det er sammen-setninga og rekkefølgen av genene som gjør en laksestamme spesiell, sier Staldvik. I samarbeid med grunneiere, Fylkes-

laksen, og at oppdrettslaksunger kan konkurrere ut noe av villaksungene.

– I tillegg er spredning av sykdom og produksjon av lakselus faktorer som spiller inn. Vi kan behandle lus på oppdrettslaksen i

UENIG: Daglig leder Frode Staldvik ved Kunnskapssenter for laks og vannmiljø har gjennom forskning påvist at oppdrettslaksen kan true bestanden av villaks.

trollert de siste dagene. 30 av disse var rømt oppdrettslaks.

– Det sies at det er fare på ferde når det er en andel på fem prosent. Her er det 25 prosent, noe som er veldig mye, sier Staldvik.

Han legger til at det er færre rømminger enn før og at oppdrettsnæringa har blitt flinkere.

– Min oppfordring til næringa er å fortsatt ha en nullvisjon og å bli enda flinkere til å passe på at ikke laks rommer, avslutter Staldvik.

RUNAR MOEN 74 21 21 25
runar.moen@namdalsavisa.no

falsimile NA 22.09.10

Strides om lakselusa

Oppdrettslaksen gir ingen genfare

Lusetallene lyver

Mattilsynet er ikke helt fornøyd med egne lusestall.

KOLVEREID: I gårsdagens NA kunne man lese at lusetallene i år var på samme nivå som i fjor. Men Mattilsynet innrømmer at selv om tallene i statistikken stemmer, er det feilkilder som gjør at tallene lyver.

– Det er færre lus i merdene enn det var i fjor. At statistikken viser tilnærmet like store mengder som i fjor, skyldes flere ting, sier regiondirektør i Mattilsynet, Knut Rønningen.

Først og fremst ligger feilkilden i når tellinga er foretatt.

– Tallene som ble lagt fram nå sist, stammer fra august. Vi har ikke tall fra samme måned i fjor, sier han.

Det gjør at årets tall blir sammenliknet med septembertallene fra 2009.

– Vi vet at mange av dem som hadde høye tall nå i august allerede er ferdig med avlusning. Derfor vil årets septembertall bli lavere, sier han.

Avlusning eller nedslakting

De som har høye lusetall og som

ikke har satt i verk tiltak, vil bli ekstra godt fulgt opp når lusetallene for september foreligger.

– Har de ikke satt i verk avlusning eller nedslakting, vil vi kreve at de gjør det, sier han.

Grunnen til at mange anlegg venter til september med avlusning, ligger i temperatuere.

– Jo høyere temperatur, jo høyere risiko for stor dødelighet under avlusning, sier han.

Særlig gjelder det i områder der det er problemer med at lusa har opparbeidet seg resistens mot de vanlige avlusningsmidlene.

– Da må man ty til avlusning med hydrogenperoksid. Det er en omfattende prosess der fisken flyttes over i brønnbåt, og betyr mye håndtering av fisken. En prosess som er risikofylt når temperatuere i sjøen er høye, sier Rønningen.

Gjennomsnittet bra

De aller fleste lakseoppdrettere har lusplagen under kontroll. Det er noen få lokaliteter som drar opp gjennomsnittet.

– Vi har blant annet noen lokaliteter med stamfisk som hadde mye lus. Dette er anlegg med få

KORRIGERER: Det er færre lus i merdene enn på samme tid i fjor, fastslår Mattilsynet.

fisk, som har dispensasjon fra forskriftene, sier Rønningen.

Selv om de har få fisk, og dermed få lus totelt, regnes en slik lokalitet likt et kommersielt anlegg med mange ganger så mye fisk i statistikken til Mattilsynet.

Stamfisklokalitetene tommes nå for fisk i forbindelse med at fisken blir tatt på land for strykning.

Tiltakene hjelper

– Det er ingen tvil om at de tiltakene mot lakselus som er satt i verk

hjelper. Felles avlusning om våren, brakklegging av store områder samtidig og strengere regelverk som krever avlusning på tidligere stadium vil sammen med langt høyere oppmerksomhet blant oppdretterne virke, sier regiondirektør i Mattilsynet, Knut Rønningen.

Full effekt kommer imidlertid ikke første året.

– Dette er et møysommelig arbeid som tar tid.

Selv om alle som jobber med

oppdrett er opptatt av luseproblemer, ser ikke Rønningen for seg en framtid med et lusefritt lakseoppdrett.

– Lakselus er naturlig i sjøen, og med de mengdene laks som er i oppdrettsanleggene, er dette en kamp som aldri vil bli vunnet. Men vi kan få kontroll på mengdene lus, og dit er vi på vei, sier han.

BIRGER AARMO 909 63 298
birger.aarmo@namdalsavisa.no

Næringa kaller på kompetanse

For bokstavelig talt fortsatt å sitte trygt i førerretet, roper næringa på oppdatert kompetanse og kvalifisering.

RØRVIK: Under andre dag av Blå konferanse 2010 i Norge ble behovet for kompetanse i oppdrettsnæringa dratt opp.

Havbruket utvikler seg så raskt innenfor spesialiserte felt at både utøvere og byråkrater nå ønsker at oppdatert og målrettet utdanning kommer.

Rektor Marit Stovner for fagskolen i Rørvik fastslo at ønsket utdanning lokalt har vist klar tendens til å butte; rett og slett fordi lærebøkene er utdaterte i forhold til virkeligheten.

– Og trenden er tydelig; det er klar etterspørsel etter spesialisert utdanning for bestemte oppgaver. For eksempel har næringa fått utviklet hurtiggående båter med kraner som løfter tungt – uten at myndighetene stiller krav til kvalifikasjoner til de som skal operere båtene.

Konkret utfordring

Oppdretter Roald Dolmen pekte blant annet på en konkret utfordring.

– Vi har nå egne båter på opp mot 50 fot (15 meter) og bredde åtte meter; som er utstyrt med ei kran som kan løfte 50 tonn. Ut fra dagens regelverk er det ikke noe i veien for at en 16-åring med båtforetøveren kan operere slikt utstyr, sa Dolmen og understreket den faktiske faren knyttet til dette.

I dag blir det derfor opp til hvert enkelt selskap selv å påse at rimelig

STØRRELSE OG RISIKO: – Oppdrettsanlegg vil bli både større og mer avanserte, men det må aldri bli slik at folk setter liv og helse på spill for å sikre fisk og verdier, sa produsjonsleder Jørund Larsen fra Marine Harvest Midt-Norge.

erfarne medarbeidere tar seg av operasjoner som kan være risikable.

Samtidig er det et ønske fra regionens utøvere at det kommer på plass ønsket relevant utdanning.

Politiker Joar Grotting (H) mener tida er moden for å sikte mot et regionalt utdanningsmiljø for sjømatnæringa lokalisert til Ytre Namdal.

Ta opp igjen!

Fiskebåtreder Bernt Ulsund benyt-

tet anledningen til å minne Blå konferanse om den nå vel to år gamle ideen om et maritimt senter, inkludert fagskole, med havbruksnæringa og Sikkerhetssenteret som aktører.

– Både tomt og beregninger rundt kostnader lå klart. Kanskje tida nå er moden for et spleiselag hvor støvet presses av dette prosjektet, sa Ulsund.

Fylkesråd Tor Erik Jenssen (H) understreket at næringa selv må

komme med initiativ.

– Så kan fylkeskommunen bidra til å ta sakene videre og få opp relevante skoletilbud, sa fylkesråden for samferdsel. Dette ble støttet av Johannes Sandstad (KrF) fylkesråd for miljø.

Produsjonsleder Jørund Larsen fra Marine Harvest Midt-Norge spilte inn at det kan være en fallgrube hvis ambisjonen lokalt blir å gjøre «alt selv» for aktuell kompetanse.

«Vi har erfart at røktene trenger bli minnet om at menneskers sikkerhet og helse må komme foran både mulig rømming og økonomiske tap.

PRODUKSJONSLEDER JØRUND LARSEN

– Tanken om «kompetansesenter» såes en rekke steder; men det å skape et eget opplegg trenger ikke være den korteste og mest effektive vegen til løsninga, sa Larsen.

Store – med mulig fare...

Den opprinnelige viknæringens snakket tidligere på dagen om miljø og produksjon i eget selskap – og ga et klart bilde av at størrelsen virkelig teller med tanke på lokaliteter og produksjonsutstyr.

Dermed kan oppdrettselskapa pene redusere antall lokaliteter i bruk, og høste flere fordeler gjennom stordrift på de best egnet stedene.

– Dette innebærer imidlertid at det må ligge grundige analyser rundt risikoen ved slike anlegg; som bygger på sannsynligheten for avvik og hvilken konsekvens de kan utløse, sa Larsen.

Et viktig poeng for Marin Harvest er å vise omverdenen at de har kontroll, og at det internt er klare rutiner og fastlagte mønstre å følge hvis noe skulle gå galt i de enkelte operasjoner.

– Men uansett hva som måtte skje, har vi erfart at røktene trenger bli minnet om at menneskers sikkerhet og helse må komme foran både mulig rømming og økonomiske tap.

TOM LYSØ 74 36 13 00
tom.lyso@namdalsavisa.no

– Kjemper febrilsk dag for dag!

Ragnvald Pettersen fra Rørvik Fisk AS ga under Blå konferanse et tydelig varsku opp mot det store fokuset på oppdrett.

RØRVIK: – Tradisjonelt har hvitfisk mett mange munner og lagt grunnlag for utvikling også av oppdrett. Nå ligger hvitfisk med brukten rygg og vært firma kjemp febrilsk fra dag til dag for å overleve, sa veteranen Pettersen i et innlegg.

Midt i alt fokus på oppdrett, burde hvitfisk etter hans mening også vært tema for den aktuelle konferansen.

Med de vanskene som næringa må forholde seg til, frykter Pettersen at industrien kan forsvinne fra distriktet.

Dekkes av oppdrettet

– For oss er bildet kort og godt at inntekt og overføring fra vår ene oppdrettskonesjon holder liv i virksomheten på Rørvik Fisk. Uten dette hadde realiteten vært stengt dører, meldte Pettersen.

Rørvik Fisk AS omsatte i 2009 for 85 millioner kroner og fikk et resultat før skatt på minus tre millioner. Årene 2006 og 2007 var de siste årene med rimelig godt resultat;

om lag tre prosent av omsetning på cirka 100 millioner.

Siden 2007 har antall ansatte gått ned fra vel 50 til om lag 35 i mai 2010.

Paneldeltaker Ivar Grindvik (V) kommenterte at dagens situasjon innen hvitfisk er resultat av bevisst politikk fra tidlig 90-tall, med kvoteordninger, reduksjon i antall kyst

fiskere og tilhørende mangel på råstoff lokalt.

Råfisklovens betydning
Både fylkesrådsleder Alf Daniel Moen (Ap) og ordfører Steinar Aspli (Sp) støttet Pettersen i den forstand at de mener det nasjonalt må rettes fokus på denne delen av industrien som sliter.

Daglig leder Tore Holand ved Midt-Norsk Havbruk, tidligere mangeårig medarbeider hos Rørvik Fisk, rettet fokus mot råfiskloven.

– Gjennom denne dikteres innkjøpspriser som gjør at alle hvitfisk anlegg går med underskudd når det internasjonale markedet kollapser, sa Holand som mener at loven fra 1938 må justeres.

Her ble han motsagt av den tidligere fiskarlagsmannen Grindvik, mens Ragnvald Pettersen ikke kom menterte dette direkte.

– Vi fortsetter å se etter muligheter for virksomheten, og satser blant annet på pelagisk, meldte han under den avsluttende debatten på Blå konferanse.

VARSKU: – Tradisjonell hvitfiskindustri, som Rørvik Fisk, kan forsvinne fra distriktet, signaliserte daglig leder Ragnvald Pettersen som etterlyser bredere og tydeligere engasjement.